

שלח לך – המרגלים: השאלה: מה חשש משה רבנו לחלול ה' בכליון עם ישראל במדבר עקב המרגלים?

ודאי שטענת חולשתו מול עמי כנען מופרכת מעיקרה. בהכרח: השמדתם, מכעסו על ערעור בהיותו בעל הכוחות כולם

אחר משבר העגל: יאמר ה' אל־משה: עד־אנה ינאצני העם הזה וגו': אכנו בדבר ואורשנו ואעשה אתך לגוי־גדול ועצום ממנו: יאמר משה אל־ה': ושמעו מצרים כי [אשר]־העלית בלחץ את־העם הזה מקרב: ואמרו אל־יושב־הארץ הזאת שמעו כי־אתה ה' בקרב העם הזה אשר־עין בעין נראה אתה ה' ועננך עמד עליהם ובעמד ענן אתה הלך לפניהם יומם ובעמוד אש לילה: והמתה את־העם הזה כאיש אחד ואמרו הגוים אשר־שמעו את־שמעך לאמר: מבלתי יכלת ה' להביא את־העם הזה אל־הארץ אשר־נשבע להם וישחטם במדבר [במדבר יד, יטז].

זכר לאברהם ליצחק ולישראל עבדיך אשר נשבעת להם בך [שמות לב, יג]. **מאי בך? א"ר אלעזר: אמר משה לפני הקב"ה: רבש"ע, אלמלא נשבעת להם בשמים ובארץ, הייתי אומר: כשם ששמים וארץ בטלים** [דאמר ר"ל: מד"כ: [ו]נרא אלקים את־כֹּל־אשר עשה והנה־טוב מאד] ויִהי־ערב ויִהי־בקר, יום הששי (בראשית א, לא): ה' יתירה למה לי? מלמד שהתנה הקב"ה עם מעשה בראשית, ואמר להם: אם ישראל מקבלים התורה אתם מתקיימין, ואם לאו: אני מחזיר אתכם לתוהו ובוהו (שבת פח, א)], **כך שבועתך בטלה. ועכשיו שנשבעת להם בשמך הגדול: מה שמך הגדול חי וקיים לעולם ולעולמי עולמים, כך שבועתך קיימת לעולם ולעולמי עולמים. ותדבר אלהם ארבה את־זרעכם ככוכבי השמים וכל־הארץ הזאת אשר אמרתי, [האי: אשר אמרתי, אשר אמרת מיבעי ליה? א"ר אלעזר: עד כאן דברי תלמיד, מכאן ואילך דברי הרב]. ור' שמואל בר נחמני אמר: אלו ואלו דברי תלמיד, אלא כך אמר משה לפני הקב"ה: רבש"ע, דברים שאמרת לי: לך אמור להם לישראל בשמי, הלכתי ואמרתי להם בשמך [גר ואספת את־זקני ישראל ואמרת אליהם [ה' אלקי אבותיכם נראה אלי וגו'] לאמר פקד פקדתי אתכם ואת־העשוי לכם במצרים (שמות ג, טז), וגם הקמתי את־בריתי אתם לתת להם את־ארץ כנען (שם ו, ג)]. עכשיו מה אני אומר להם? מבלתי יכלת ה': יכול ה' מיבעי ליה? א"ר אלעזר: אמר משה לפני הקב"ה: עכשיו יאמרו האומות: תשש כחו כנקבה [יכול: זכר; יכולת: נקבה] ואינו יכול להציל. א"ל הקב"ה: והלא כבר ראו נסים וגבורות שעשיתי להם על הים [המעביר בניו בין גזרי ים סוף את־רודפיהם ואת־שונאיהם בתהומות טבע: וראו בניו גבורתו]! א"ל: רבש"ע, עדיין יש להם לומר: למלך אחד יכול לעמוד, לשלשים ואחד מלכים אינו יכול לעמוד! [ברכות לב, א].**

ושמעו מצרים כי־העלית בלחץ וגו': וישמעו מצרים שתהרגם, כי־העלית, שמעו בלשון: אשר, והם ראו שהעלית אותם בלחץ מקרבם. וכשישמעו שאתה הורגם לא יאמרו שחטאו לך, אלא שפגגדם [מצרים] יש לך יכלת להלחם אבל לא כנגד יושבי הארץ הזאת. וזהו: ואמרו אל־יושב־הארץ הזאת. ומה יאמרו עליהם? מה שאמור בסוף הענין: מבלתי יכלת: לפי שיושבי הארץ חזקים וגבורים ואינו דומה פרעה לשלשים ואחד מלכים [רש"י]. לכן יהיה אל־יושב־[הארץ] כמו "על יושב" [וכן רבים^[1]]. ולפי דעתי, אין הכוונה למשה רבינו בטענה הזאת, מפני שהכנענים חזקים וגבורים במלחמה. ואינו דומה פרעה לל"א מלכים, כי ה' הנה את מצרים בדבר, והמית בכוריהם ברגע, והביא עליהם מכות גדולות מן השמים, ונקל זאת בעיני ה' להכות בדבר הגבורים והחזקים כדלים וכחלשים. אבל הכוונה בתפלה הזאת לאמר: יחשבו מצרים ויאמרו כי יש כח באלהי כנען להציל מידך, כי עשית במצרים ובאלהיהם שפטים עד שהוצאת העם הזה מקרב, ולא יכלת לעשות כן בכנען ובאלהיהם. והנה יהיה בזה חלול ה' ויחזקו ידי עובדי ע"ז. וא"כ יתכן שיהיה: אל יושב הארץ הזאת (במדבר יד, יז), כפשוטו, שיאמרו המצרים לאנשי ארץ כנען: מבלתי יכלת ה', כי בכם קל ואפס אלקים (ישעי' מו, ט) [רמב"ן].

^[1] דגמת: אמרי־לי אחי הוא (בראשית כ, יג): אמרי עלי (רש"י); ואמר פרעה לבני ישראל נבכים הם בארץ וגו' (שמות יג, ג). על בני ישראל (דלא כתיב"ע: וימר פרעה לדתו ולאבירם בני ישראל דמשתיירן במצרים מטרפין הינון עמא בית ישראל בארעא טרד עליהון וגו'); ה' ילחם לכם ואתם תחרישון (שם יד, יז) [רש"י]: בשבילכם; כי ה' נלחם להם; וכן: אשר לקחתי מבית אבי ומארץ מולדתי ואשר דברתי ואשר נשבעתי וגו' (בראשית כד, ז); הפניו תשאון אם־לא תריבון (איוב יג, ח); האתם תריבון לבועל (עמור הבעל) אם־אתם תושיעון אותו (שופטים ו, לא).

מצרים טרם הסיקה גבורתו?! כל מאגרי המים נהפכו לדם. גם הלחלוחיות בקירות הבתים, גם צנצנות בארונות מטבח ובמחסנים: וכל מצרים לקו מימיה בדם וכו', וי"א: אף בימסאות ובתי כסאות שלהם לקו בדם, וכשהיה אחד מהם הולך יושב ע"ג המטה או ע"ג האבן או ע"ג סלע היו מפסידים בגדיהם בדם [שמות רבה ט, יא]. **הנבדיל בין המון נהרות, נחלים, אגמים, בריכות ואמבטיות נפרדים, מול מאגרי מים ענקיים? שליט מלא בכחות הטבע; כי אם־מאן אתה לשלח את־עמי הנני מביא מתר ארבה בגבלך** [שמות יד, ז] **ולא בגבול בני חם, ועז"נ: כאשר משפט־ך לארץ צדק למדו יושבי תבל** [ישעי' כ, ט], **שבמכת ארבה הכירו עד היכן גבול מצרים** [שמות רבה יד, ז]; **ובצפרדע: עד־מתי יהיה זה לנו למוקש שלח את־האנשים** [שמות יז, ז]: **"ל בס"ד דאמרו רז"ל: היה דין ודברים בין מצרים ובין מלך כוש [סודן, לדרומה של מצרים] בגבולין, כי מצרים היו רוצין לגזל את מלך כוש לעבור בגבולו, וע"י מכת הצפרדעים נתברר גזלת מצרים, כי אמר לו: הנה אנכי נגף את־כל־גבולך בצפרדעים** [שמות יז, ח]. **ובזה נתברר הגבול עד היכן הוא, כי בגבול כוש לא נראה צפרדע אחת.**

פרשת שלח לך – המרגלים – דידן בבסיס טענת משה: מבלתי יכלת ח"ו, כשהכירו ניסיו, כוחו, הפיכת מוסדות תבל, למענם

ועוד חזרה ונתבררה הגזלה של הגבולין במכת הארבה, דגם כאן א"ל: הגני מביא מחר ארבה בגבולך [שמות י, ד], ובזה פרשו הכתוב: כאשר משפטיל לארץ צדק למדו ישובי תבל [ישע' כ, ט]. ועל כן אחר שכבר נתבררה גזלתם בצפרדעים הנה עתה בשמעם ההתראה שלו בארבה, דג"כ א"ל: בגבולך, שיהיה בזה ג"כ ניכר הגזלה שלהם, ועל־פי שני עדים [זוג מכות: צפרדע וארבה] וגו' יקום דבר [דברים יט, י]. לכה אמרו: עד־מתי יהיה זה לנו למוקש. כי לא די הברור שעשה להגזלה של הגבול במכת הצפרדע. הנה הוא עושה ברור שני במכה זו. ודא עקא: שלוקין [מכת צפרדע], ואף לוקחים חרפה בשם גזלנים בין מלכי ארץ [שמגלים היות זו של כוש] [בן איש חי דרשות, פר' בא].

המכות חולשות על כל ממלכת מצרים הענקית: קח מטף ונטה־ידך על־מימי מצרים על־נהרתם על־יאריהם ועל־אגמיהם ועל כל־מקנה מימיהם ויהיו־דם והיה דם בכל־ארץ מצרים וגו' [שמות ז, יט]; ויהי הדם בכל־ארץ מצרים [שם כא], ותעל הצפרדע ותכס את־ארץ מצרים. [שם ח, ב] וַיֵּךְ אֶת־עַפְרָה הָאֶרֶץ וַתְּהִי הַכֶּנֶם בְּאֶדָם וּבִבְהֶמָה כָּל־עַפְרָה הָאֶרֶץ הָיָה כְּנִים בְּכָל־אֶרֶץ מִצְרַיִם [שם יג]; וּמָלְאוּ בְּתֵי מִצְרַיִם אֶת־הָעֶרֶב וְגַם הָאֲדָמָה אֲשֶׁר־הֵם עָלֶיהָ וְהַפְלִיתִי בַיּוֹם אֶת־אֶרֶץ גִּשְׁן אֲשֶׁר עִמָּד עָלֶיהָ לְבִלְתִּי הִיֹּת־שָׁם עֶרֶב וּגּו'; הֲנֵה יִדְּהָ הוֹיָה בְּמִקְנֶךָ אֲשֶׁר בִּשְׂדֶּה וּגּו' [והפלה ה' בין מקנה ישראל ובין מקנה מצרים וממקנה בני־ישראל לא־מת אחד [שם ט, ג]]. המצרי, עודו מסיט מהפיכת גו־ה' ארץ מצרים [בראשית יג, י] לאדמת ציה חרוכה, ארץ פרי למלחה מרעת ישובי ברה [תהלים קז, דל]. מליקסוס לחרבות עולם, ומצרים מקברים את אשר הפה ה' בהם כל־בכור [במדבר לג, ד]. עדין חובש צלקות אלו החרוצים בבשרו. עולם מלא לא פוסק לדוש בתופעות מדהימות: [עתה ידעתי כי־גדול ה' מכל־האלהים] [פי בדבר אשר דדו עליהם] [שמות יח, יא]: עד עכשו לא הודה [יתרו] בדבר: כי־גדול ה' מכל־האלהים. אמרו מתחילה לא היה עבד יכול לברוח ממצרים עכשו הוציא המקום ששים רבוא בני אדם. לכה נאמר: כי־גדול ה' מכל־האלהים [מכילתא דרשב"י ח]; ים יבש לקראתם; משסיימו מעברם, שב לאיתנו, לבלוע כל חיל פרעה; יוצאים למסע: ידע לכתך את־המדבר הגדל הזה זה ארבעים שנה ה' אל־יך עמך לא חסרת דבר [דברים ג, ז], המתיק מי מרה, האכילם לחם אבירים, דשנים ורעננים, הוכיח שליטתו העלאית על כל היקום האדיר.

❦ ❦ חדשות מחרידות: קבורת ישראל באחת, וצדדים סותרים לתת פשרה ❦ ❦

וביום בהיר: נפוצה שמועה הפכית: חוסיו, נשואי כנפי נשריו, הפכו לשדה מות קטלני. לא נותר אף אחד מהם [רק מושיעם בלבד]. ניתן להסביר זאת, כפי האמת: גבר עליהם חסדו. חזו בעליל שליטתו על הטבע, הרגם משכפרו ביכולתו להביאם אל ארץ חמדתו. נפשו סוערת. תדלג בין קטבי צפוניו לפשר האסון: צלקות חקוקות בבשרו: וידעו מצרים כי־אני ה' בנטתי את־ידי על־מצרים והוצאתי את־בני־ישראל מתוכם [שמות ז, ה]. יעשה כבתוך שלו: למען תדע כי לה' הארץ [שמות ט, כט]. בהקרח חסלם מעקשותם. ההרהורם על עצמתו.

❦ ❦ ❦ ❦ ❦ ❦ ❦

אולי, בהתקרב עת פרעון חלקו בבריתו־הבטחתו לאברהם אביהם, לגרש: עם־גדול ורם בני ענקים אשר אתה ואתה שמעת מי יתיצב לפני בני ענק [דברים ט, ב]. חושש לעליונותו במלחמתו מול יושבי הארץ הנוכחיים. לכה, יבקש לחזור בו כרגע. יטשטש ממצאים המעידים על גדולתו, ח"ו. בעוד שנים, כשיצדק שוב לסוגית כבושה לצאצאי משה לרבותיהם, אזי: דיה לצרה בשעתה!

לטענת משה: ייחסו חסולם ברגע, לכניעתו מול עצמות חיות־אדם אלו. נטש תכניתו הגרנדיוזית לנשל הארץ מיושביה. מהגשמת הבטחתו לאביהם: ודור רביעי ישבו בה [בראשית טו, טז] להנחילם ארץ. משהתקרב חזון לממשו, חשש מאבדן עמו, טרף חרבות אויב.

❦ ❦ הפרכת טענת חלשתו ח"ו: בחרבי: ביחיד הקרוב, ובקשתי: על פני שטח נרחב, ומרחוק ❦ ❦

הנשק האישי: בבקשת כבוש עיר, יצידי חילו בנשק אישי: חרבות. תאיים אף על סובביו. יכלת פגיעה מגבולת אף לטבעת הקרובה. נשק להשמדה המונית: נשק כימי, אטומי. כך: מכות מצרים, לא הכו אדם בודד, מצרים ענקית. המכות יכסו מרחבי עולם, למתקף אין דרך לחמק. שלא כבפעלות טרור מקומיות, סבינים, מטענים וכו'. כהורשת יעקב שכם ליוסף: אשר לקחתי מיד האמלי בחרבי ובקשתי [בראשית מט, כב]: חרב: פוגעת בסובבים אותו. כמה ראשים כבר יוכל להתיז בהנפת חרבו? לעמת קשת: כוחה לפגע ברחוקים. ככל שמתרחק יותר יפגע יותר. פגיעה ממרחק יכולה להביא להרג המוני, מגדל וכו'. אף אישים מוגנים, מבצרים היטב.

[נכתב בסיון תשפ"א, אז ב"קטנה": חוינו מלחמות טרור ופגועים. במגע חזיתי ישיר: אבן, סכין, ירי ומטען. נהרסו בית או שנים, יפגעו ביחידים. לעמתם, איום המוני, הטלת רקטות וטילים כבדים. הרג וחרבן במעגל ענק. חיל ורעדה יאחזו בנמצאים שם, אף אלפים ורבות [מגדלי התאומים, מתקפות סקאדים]. בדייק ב'מים אלו, סיון תשפ"א, קבלנו מתנות מאימות, מפחידות, מבני דודנו בעזה. רעדה אחזה פרשת שלח לך – המרגלים – דיין בבסיס טענת משה: מבלתי יכלת ח"ו, כשהכירו ניסיו, כוחו, הפיכת מוסדות תבל, למענם

בכלם: מאות טילים על ארצנו. הבינונו "קשת" מהי: ירי מרחוק ללא שליטה ודייק, ומשירוהו, אין יכלת לנטו, לכונו או לעצרו. [בסיון תשפ"ד: טיל בליסטי אחד ומיליונים רועדים. למרות נזקו המזערי. כדברנו, האיום זהה לו: יתפרס על שטח גדול או קטן. שליטה זהה מוכים המכה [הקב"ה] בשניהם, האישי או הארצי המרחבי, כמכות מצרים לכל תושביה. איומים כנ"ל הם משחק ילדים. כל הארץ בסכנה קיומית מתמשכת].

[שיאי סיון תשפ"ה: כל שהכרנו ממלחמת תשכ"ז עד כה: משחק ילדים: מאות טילים בליסטיים במכה, מזעזעים והורסים עשרות בתים: חשים השגחתו: "אין עוד מלבדו". אבינו מלכנו, קרע גזר דינו, הסר דבר וחרב ויגון. אך אין זו גזרת כליון על חבל ארץ, השמדה המונית. ה' יצילנו].

❦ ❦ ❦ ❦ ❦ ❦ ❦

הים נקרע, עצמה ושליטה על כל הגלובוס, מקצה עולם לקצהו: נישם את־הים לחרבה [שמות יד, כא]: עשאו כמין חרבה. ויבקעו המים: כל מים שבעולם נבקעו. ומנין אתה אומר: אף המים שבעברות ושבישיון ושבעמעות ושבעד ושבעוס ושבעלוחית ושבעבית נבקעו? שנאמר: ויבקעו המים. ויבקעו אין כתיב אלא: ויבקעו. מלמד שכל המים שבעולם נבקעו. וכשחזרו, כל מים שבעולם חזרו, שנאמר: וישבו המים [שם טו]. מלמד שכל מים שבעולם חזרו להם למקומם [מילתא דר' ישמעאל יד, כב]. כפה כל באי עולם להכיר עצמתו ושליטתו על הטבע.

כל בני אנוש גועשים. חשים בתוך הסוה. רותחים! מבהלים! מדאגים. אף בקצוות תבל ראו קריעת מימיהם בבייתם: שמעו עמים ירגזון חיל אחז יושבי פלשת: אז נבהלו אלוף אדום אילי מואב יאחזמו רעד נמגו כל יושבי כנען: תפל עליהם אימתה ופחד בגדל זרועה ידמו כאבן [שמות טו, יד-טז]. אף אחר 40 שנה הכנענים עדיין רועדים, רועשים לקול פעמיהם הקרבים לכובשה: ותלאמר [רחב] אל־האנשים ידעתי כי־נתן ה' לכם את־הארץ וכי־נפלה אימתכם עלינו וכי נמגו כל־יושבי הארץ מפניכם: כי שמענו את אשר־הוביש ה' את־מי ים־סוף מפניכם בצאתכם ממצרים ואשר עשיתם לשני מלכי האמרי אשר בעבר הירדן לסיחן ולעוג אשר החרמתם אותם: ונשמע וימס לבבנו ולא־קמה עוד כוח באיש מפניכם כי ה' אלקיכם הוא אלקים בשמים ממעל ועל־הארץ מתחת [יהושע ב, ט-יא]. הכנענים זעזעו כבר מהשמיעה, והחוקר מראיה. ויתהא שמיעה גדולה מראיה? [ר' הגאון]. והמצרי המיוסר, המלמד מכותיו, יטיל סרך חולשה?!

❦ ❦ המוליכך במדבר הגדל והנורא נחש שרף ועקרב וצמאון אשר אין־מים המוציא לך מים מצור החלמיש ❦ ❦ ואמרו אלי־ושב הארץ גו' וענגך עמד עליהם ובעמד ענן אתה הלך לפניהם יומם ובעמוד אש לילה [במדבר יד, יד]: הנהיה כדבר הגדול הזה או הנשמע כמהו: השמע עם קול אלקים מדבר מתוך־האש כאשר־שמעת אתה נחמי [דברים ד, לב-לג]. וכמה ענני כבוד היו מקיפין אותם? ר' יאשיה אמר: חמשה. ארבעה: לארבע רוחות ואחד מהלך לפניהם. ר' הושעיה אמר: שבעה: ארבעה לארבעה רוחות השמים, אחד מלמעלן ואחד מלמטן, ואחד שהיה מהלך לפניהם רחוק שלשת ימים והיה מכה לפניהם הנחשים והעקרבים והשורפים והסלעים. היה מקום נמוך: מגביוהו, ואם היה מקום גבוה היה משפילו, ועושה אותם מישור, שנאמר: כל גיא ינשא וכל הר וגבעה ישפלו [ישעיה מ, ד] [במדבר רבה א, ב]. ואלו היו מצויים הכנעניים בדרך של הענן, כלום היו שורדים? לא היה הענן מישורם, כובשם, קוברם? ❦ ❦ הן טענת הכנעני מופרכת! בעצמתו יכלה מליוני ישראל, ברגע. לשם מה ירגל גבורתם של עמי כנען? ❦ ❦ כך התחיל הסיפור. האספסוף, "הערב רב". מנסה תדיר לתקוע תריס בין אב ובנו, מניק ויונק, משאות שוא ומדוחים ללקויי מזון, חוסן, בטחון בו. ובקרבם לכיבוש ארץ חמדתו, לשם מה יעוררו נחיצות ריגול הארץ, תכונות גבולותיה ובניה, להקל כיבושה?!

ירגלו הכנעני: החזק הוא הרפה! והמתה את־העם הזה כאיש אחד: למחוק ברגע מליוני בניי במדבר: יכול, ולהמית יושבי כנען [במגפה או ברגע, בבימי יעקב], לא יוכל? מבולתי יכלת ה' להביא את־העם הזה אל־הארץ אשר־נשבע להם וישחטם במדבר [במדבר יד, יט-ז]. ❦ ❦ מצרים ענקית, מעצמה. אף בממון ובכשוף, בכוחו להכותם, ואת יושבי כנען הזעירה, לא יוכל להם? ❦ ❦ מצרים ענקית כיום: 1,001,449 קמ"ר. מול [זאת הארץ אשר תפל לכם בנחלה] ארץ כנען לגבלתיה [במדבר לו, ב] כ-13,000 קמ"ר, 1.3% ממצרים.

כספת עולמית: יוֹסֵף הוא השליט על־הארץ הוא המשביר לכל־עם הארץ [בראשית מב, ו]. ולחם אין בכל־הארץ כי־כבד הרעב מאד ונלה ארץ מצרים וארץ כנען מפני הרעב: וילקט יוסף את־כל־הכסף בארץ־מצרים ובארץ כנען בשבר אשר־הם שברים [בראשית מז, יג-יד]. עשר שמור לבעליו לרעתו [קהלת ה, יב]. אמר ר"ל: זה עשרו של קרח: אשר פצתה הארץ את־פיה ותבלעם ואת־בתיהם ואת־אהליהם ואת כל־היקום אשר ברגליהם בקרב כל־ישראל [דברים יא, ו]. א"ר אלעזר: זה ממונו של אדם שמעמידו על רגליו. וא"ר לוי: משאוי ג' מאות פרוזות לבנות היו מפתחות של בית גזיו של קרח, וקלחו אקלידי וקלפי דגלדא. א"ר חמא ב"ר חנינא: ג' מטמוניות הטמין יוסף במצרים: אחת נתגלתה לקרח, [ואחת נתגלתה לאנטונינוס בן אסורוס, ואחת גנוזה לצדיקים לעת־ל] [סנהדרין קו, א]. נ"ל בס"ד טעם לשלש מטמוניות

אלו, כי כל התבואה אשר נתקיימה באוצרות יוסף ולא נתקלקלה כשאר תבואות העולם, היתה זאת ע"י שפע עליון וקדוש הנשפע מלמעלה בזכותו, וע"כ העשר הוא של יוסף ואינו של פרעה. אך הכסף הזה שקבל תמורת התבואה היה מג' חלוקות: הא' משל עכו"מ, שהיה ממונם מאוס ומשקץ שאינו ראוי לבא ולהיות בחלק הקדושה. וכנגד כסף זה עשה יוסף הצדיק מטמון אחד שהיה כל כסף עז"ז הובא ונכנס למטמון זה בהשגחת שמים, כי בידי שמים 'יש בררה' בדרך גס להיות גבררים כספים אלו באים לאוצר זה, ועז"ז אמר כאן שנטלו קרח, וסופו ירד לטמיון, כי בלעתו הארץ. ומין השני היה כסף שבא ונאסף מן אנשים שאינם עז"ז אך יש בידם גזל וגנבה דאינו מאוס כ"כ וכו', וכנגד כסף זה עשה יוסף אוצר שני כדי שע"י שמים יהיה בררה לכספים של מין זה שכלם יבואו לאוצר זה [וזה האוצר נגלה למלך רומי וקביאו לאוצר הממשלה שלו. ומין הג' היה כסף של אנשים טובים שהיו שומרים שבע מצות בני נח, דכספם נקי מאסור, וראוי הוא לבא לחלק הקדשה. כנגד זה עשה יוסף הצדיק אוצר ג' ונברר כספים של מין זה בידי שמים ובאו לאוצר הג', וזה גנוז לצדיקים לעת"ל, אחר ביאת המשיח בב"א] [בן יהודה].

וּבְנֵי חָם כּוֹשׁ וּמִצְרַיִם וּפּוּטִי וְכַנְעַן [בראשית י' ו, בצאתם מן התבה], אֲדָמָה אוֹלֵךְ לַתְּעֶבֶם. אוֹלֵי אֲסוּר לַעֲנוּתָם. יְחוּדִים מִכָּל בְּנֵי כְנָעַן, הַחִיִּיבִים כְּלִיה! ש ש

וּבְנֵי חָם כּוֹשׁ וּמִצְרַיִם וּפּוּטִי וְכַנְעַן [בראשית י' ו, בצאתם מן התבה], נִפְּצוּ לְאַרְצוֹתָם בְּמֶרֶד נִמְרוֹד ע"י מִגְדֵּל בָּבֶל בְּאַרְץ שֹׁנֵר. וְאִף נִפְרְדּוּ בְּגוֹרָלָם:
רַק מִעַרְי הָעַמִּים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר ה' אֱלֹהֵינוּ נָתַן לָנוּ נִחְלָה לֹא תַחֲתֶיהָ כָּל-נִשְׁמָה: כִּי-הִתְרַם תַּחְרִימָם הַחַתִּי וְהָאֳמִרִי הַכְּנַעֲנִי וְהַפְּרָזִי הַחִתִּי
וְהַיְבוֹסִי כְּאֲשֶׁר צִוָּה ה' אֱלֹהֵינוּ (שם טז-יז). יוֹשְׁבֵי אֶרֶץ כְּנָעַן הַצִּיפּוֹה בְּצַלְמִים וְאַשְׁרוּת: אֲבָד תֻּאֲבָדוּן אֶת-כָּל-הַמְּקוֹמוֹת אֲשֶׁר עָבְדוּ-שָׂם הָאֱלֹהִים
אֲשֶׁר אַתֶּם יֹרְשִׁים אֹתָם אֶת-אֱלֹהֵיהֶם עַל-הִהָיוֹתָם הָרַמִּים וְעַל-הַגְּבוּלוֹת וְתַחַת כָּל-עֵץ רַעֲנָן [שם יב, ב]: כָּל מְקוֹם שֶׁאַתָּה מוֹצֵא הֵר גְּבוּלָה
וְגִבְעָה נִשְׁאָה וְעֵץ רַעֲנָן, דַּע שֶׁיֵּשׁ שָׂם ע"ז [ע"ז מה, ב]. וּבְכַבּוּשׁ כָּל ל"א אִיפְרָכִיּוֹת כְּנָעַן לֹא נִתְקַלְנוּ בְּחֻכְמַת כְּשׁוּף וְחֻרְטָמִים.

מצרים פרשה לארץ הנילוס. כפופה לחרטומי חכמת כוכבים ומזלות. עקשותה לשעבדנו זימנו חורבנה, העלמה. לא נותר אחד. לא נחרימים: לא-תתעב מצרי כי-גר היית בארצו: בנים אשר-יולדו להם דור שלישי יבא להם בקהל ה' (דברים נג, ט-י). ככל אומות: כי-תקרב אל-עיר להלחם עליה וקראת אליה לשלום: והיה אם-שלום תענה ופתחה לך והיה כל-העם הנמצא-בה יהיו לך למס ועבדוך: ואם-לא תשלים עמך ועשתה עמך מלחמה וצרת עליה [אז הותרה לך] ונתנה ה' אליה בידך והפית את-פלזכונה לפי-חרב (דברים כ, יא).

כתר מצרים: כשוף: וישלך אהרן את-מטהו לפני פרעה ולפני עבדיו ויהי לתנין ויקרא גם-פרעה לחכמים ולמכשפים ויעשו גם-הם חרטמי מצרים בלהטיהם כן: וישליכו איש מטהו ויהיו לתנינם ויבלע מטה-אהרן את-מטתם (שמות ז, יב). כך בכל מכה: החרטמים בראשם, ובחדלונם: ויבאש היאר ולא-יכלו מצרים לשותות מים מן-היאר ויהי הדם בכל-ארץ מצרים: ויעשו-כן חרטמים בלטיהם (שמות ז, טז-כב). כל חייהם: דיוף הכשוף: לכל ארץ הפלמוס, מתחלתו, בנחש שהפך למטה, ועד המכות: החרטמים מנסים כוחם, ומאכזבים.

וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם יְהוָה כֹּה ה' עִמָּכֶם כַּאֲשֶׁר אֲשַׁלַּח אֶתְכֶם וְאֶת־טַפְכֶּם רָאֹו כִי "רָעָה" נִגְדַּד פְּנִיכֶם [שמות י: 1]. כְּתַרְגוּמוֹ. וּמִדְרַשׁ אֲגָדָה שְׁמַעְתִּי: כּוֹכַב אֶחָד יֵשׁ שְׁשָׁמוֹ "רָעָה". אָמַר לָהֶם פְּרָעָה: רֹאֵה אֲנִי בְּאַצְטַגְנִינִיּוֹת שְׁלִי: אוֹתוֹ כּוֹכַב עוֹלָה לְקִרְאָתְכֶם בַּמִּדְבָּר, וְהוּא סִימָן דָּם וְהַרְיָגָה. וּכְשִׁחַטְאוּ יִשְׂרָאֵל בְּעֶגְלָה וּבִקְשׁ הַקֶּב"ה לְהַרְגֵם, אָמַר מֹשֶׁה בְּתַפְלָתוֹ: לָמָּה יֹאמְרוּ מִצְרַיִם לֵאמֹר "בְּרָעָה הוֹצִיאֲם" [לְהַרְגֵם אֹתָם בְּהָרִים וְלִכְלֹתָם מֵעַל פְּנֵי הָאָדָמָה] (שמות לב: יב). זוֹ הִיא שְׁאֵמֶר לָהֶם: רָאֹו כִי רָעָה נִגְדַּד פְּנִיכֶם; מִיָּד: וַיִּנָּחֶם ה' עַל־הָרָעָה [שם יד] וַהֲפָךְ אֶת הַדָּם לְדָם מִיֵּלֶה שְׁמֵל יְהוֹשֻׁעַ אוֹתָם. זש"כ: הַיּוֹם גָּלוּתִי אֶת־חֹרֶפֶת מִצְרַיִם מַעֲלִיכֶם (יהושע ה: ט), שְׁהָיוּ אוֹמְרִים לָכֶם: דָּם אֲנוּ רוֹאִין עֲלֵיכֶם בַּמִּדְבָּר [רש"י]. בִּלְעָם נֹעַל גְּבוּלוֹתֶיהָ בְּכִישׁוּף: כִּנְאָמֶר: וַיִּשְׁמַע יִתְרוֹ כֵּהֵן מִדִּין חֲתָן מֹשֶׁה אֶת כָּל־אֲשֶׁר עָשָׂה אֱלֹקִים לְמֹשֶׁה וּלְיִשְׂרָאֵל עַמּוֹ כִּי־הוֹצִיא ה' אֶת־יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם [שמות יח, א]. וַיִּסְפָּר מֹשֶׁה לְחֻתָּנָו: לְמַשְׁכּוֹ וּלְקִרְבּוֹ לַתּוֹרָה. אֶת כָּל־אֲשֶׁר עָשָׂה ה' לַפְּרָעָה וּלְמִצְרַיִם: שְׁקוּל פְּרָעָה כְּמִצְרַיִם וּמִצְרַיִם שְׁקוּלִין כְּפְרָעָה; עַל אוֹדֶת יִשְׂרָאֵל: שֶׁתִּדַּע עַמִּי בִּישְׂרָאֵל; אֶת כָּל־הַתִּלְאָה; בְּמִצְרַיִם; אֲשֶׁר מִצָּאֵתָם: עַל הַיָּם; בַּדֶּרֶךְ: זוֹ בִּיאַת עֲמַלְק; וַיִּצְלַם ה' מִכּוֹלָם (מִכִּילֹתָא): וַיִּנְחַד יִתְרוֹ עַל כָּל־הַטּוֹבָה אֲשֶׁר־עָשָׂה ה' לְיִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר הִצִּילוֹ מִיַּד מִצְרַיִם: טוֹבַת הַמֶּן וְהַבָּאָר וְהַתּוֹרָה. וְעַל כֵּלָן: אֲשֶׁר הִצִּילוֹ מִיַּד מִצְרַיִם: עַד עַכְשָׁו לֹא הָיָה עֹבֵד יָכוֹל לְבָרֵחַ מִמִּצְרַיִם שֶׁהָיְתָה הָאָרֶץ מִסְּגֻרָתָ, וְאֵלּוֹ יֵצְאוּ שְׁשִׁים רְבּוּאָ (מִכִּילֹת יח) [שם רש"י]. בְּמַעֲנֶה לַעֲקֻשׁוֹתָיו, אוֹמְרוּ: וַיֹּאמֶר פְּרָעָה מִי ה' אֲשֶׁר אֲשַׁמַּע בְּקִלּוֹ וְגו' (שמות ה, ב), יוֹצִיאִם בְּיַד רְמָה: וַיְהִי מִקֵּץ שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וְאַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנָה וַיְהִי בְּעֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה יֵצְאוּ כָּל־צִבְּאוֹת ה' מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם (שמות יב, מא), כִּיֵּן שֶׁהִגִּיעַ הַקָּץ לֹא עָכְבָן הַמִּקּוֹם כְּהִרְפֵּי עֵין. בִּט"ו בְּנִיסָן בָּאוּ מִלֹּאכֵי הַשָּׂרֵת אֲצֹל אֲבִרְהָם לְבִשְׂרוֹ וּבִט"ו בְּנִיסָן נוֹלַד יִצְחָק וּבִט"ו בְּנִיסָן נִגְזְרָה גְזֵרַת בֵּין הַבְּתָרִים (רש"י).

ש השאלה: חוו גבורתו, שליטתו. באהבתו אותם יהפוך מוסדות תבל. איך יהרהרו בחלשתו לכבש הארץ. ש מטרידה אותי לסרוגין, 26 שנה, משבת פר' שלח, בשנת תשנ"ט. ותשובות, קצרות או ארוכות, אך למבקש מטמוניה.

פרשת שלח לד – המרגלים – דיון בבסיס טענת משה: מבילתי יללת ח'ו, כשהכירו ניסיו, כוחו, הפיכת מוסדות תבל, למענם